

ΙΟΝΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ - ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ - ΤΟΜΟΣ Α'

Τόμος χαριστήριο
στον Δημήτρη Ζ. Σοφιανό

ΚΕΡΚΥΡΑ 2007

ΙΟΝΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΙΟΝΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ - ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ - ΤΟΜΟΣ Α'

Τόμος χαριστήριο
στον Δημήτρη Ζ. Σοφιανό

ΚΕΡΚΥΡΑ 2007

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Ελένη Αγγελομάτη-Τσουγκαράκη
Νίκος Καραπιδάκης
Τζελίνα Χαρλαύτη
Θεοδόσης Πυλαρινός

Επιμέλεια έκδοσης
Θεοδόσης Πυλαρινός

Καλλιτεχνική επιμέλεια
Γιώργος Δ. Ματθιόπουλος

Εκτύπωση
FOTOLIO + TYPICON A.E.

Βιβλιοδεσία
Ροδόπουλος - Ηλιόπουλος Α.Ε.

Εικόνα εξωφύλλου:
De Stadt Korfu; eertyts Korcyra in't Verschiet,
Dapper 1688. Χαλκογραφία της πόλης της Κέρκυρας,
Scrapbooks Φ 50, v.1, Γεννάδειος Βιβλιοθήκη,
Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών Αθήνας.

ISSN: 1791-289X

© 2007: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΟΝΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
Ριζοσπαστών Βουλευτών 7, 49 100 Κέρκυρα

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΙΟΝΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
Ιωάννη Θεοτόκη 72, 491 00 Κέρκυρα
Τηλ.: 26610 87 330, 87 331

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΝΕΟΔΙΟΡΙΣΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΕΟ ΤΡΟΠΟ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΤΟΥΣ
ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Είναι ευρέως γνωστό ότι για το ζήτημα της βασικής κατάρτισης και του τρόπου πρόσληψης των εκπαιδευτικών έχουν γίνει πολλές έρευνες και επιστημονικές συζητήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο.¹ Στην Ελλάδα μέχρι το 1997 ο διορισμός των εκπαιδευτικών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα πραγματοποιείτο μέσω της επετηρίδας (με βάση δηλαδή την ημερομηνία λήψης του πτυχίου) η οποία, για αρκετά χρόνια, λειτουργούσε ικανοποιητικά.

Το βασικό πλεονέκτημα του συστήματος αυτού ήταν το γεγονός ότι προφύλασσε τη στελέχωση της εκπαίδευσης από τις κομματικές παρεμβάσεις και εξασφάλιζε το αδιάβλητο στο σύστημα διορισμού των εκπαιδευτικών. Ωστόσο, όταν έφθασε η στιγμή που ανατράπηκε η ισορροπία μεταξύ εγγραφών στην επετηρίδα και διορισμών και παρουσιάστηκε το φαινόμενο της ραγδαίας αύξησης του χρονικού διαστήματος που μεσολαβούσε ανάμεσά τους,² υπήρξε έντονη κριτική του συγκεκριμένου τρόπου πρόσληψης των εκπαιδευτικών από πολλές πλευρές.

Τα μειονεκτήματα της επετηρίδας ήταν πολλά:³ α) η επετηρίδα ήταν ελληνική ιδιαιτερότητα και δεν υπήρχε στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες β) μοναδικό κριτήριο διορισμού ήταν η χρονολογία εγγραφής στην επετηρίδα, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα να μην επιλέγονται οι ικανότεροι εκπαιδευτικοί γ) σε πολλές περιπτώσεις διορίζονταν στην εκπαίδευση άτομα μεγάλης ηλικίας, πολλά από τα οποία είχαν αποκοπεί επαγγελματικά από κάθε εκπαιδευτική δραστηριότητα δ) με το σύστημα της επετηρίδας δε διορίζονταν οι νέοι πτυχιούχοι με αποτέλεσμα να μην ανανεώνεται το εκπαιδευτικό προσωπικό.⁴

1. Βλ. Α. Kazamias – Μ. Kassotakis, *Teachers Education in the European Community*, University of Crete Press, Ηράκλειο 1987.

2. Το 1997 ο χρόνος αυτός ήταν 10 χρόνια για τους νηπιαγωγούς και τους δασκάλους και από 8 έως 14 για τους καθηγητές. Βλ. Μιχάλης Κασσωτάκης – Μανώλης Κουτούζης, «Ανάλυση των Αποτελεσμάτων του Πρώτου Διαγωνισμού Πρόσληψης Εκπαιδευτικών», *Το έργο «Έρευνα» 1997–2000. Συνοπτική παρουσίαση. Α. Έρευνες στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ. Β. Από τις δραστηριότητες του Κέντρου*, Άλκηστis Βερέβη (επιμ.), Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, Αθήνα 2002, σ. 519–520.

3. Βλ. «Έκθεση για την εκπαιδευτική πολιτική στην Ελλάδα», ΟΟΣΑ, 1995.

4. Μιχάλης Κασσωτάκης – Μανώλης Κουτούζης, ό.π., σ. 520. Η έρευνα αυτή πραγματο-

Παρά τις αντιδράσεις των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εκπαιδευτικών, οι οποίες πρότειναν αύξηση των διορισμών με την κάλυψη όλων των κενών θέσεων στα σχολεία και τη δραστική μείωση του αριθμού των μαθητών ανά τμήμα (σήμερα παραμένει η αναλογία 30 μαθητές ανά τμήμα), το Ελληνικό Υπουργείο Παιδείας έλαβε την πολιτική απόφαση για σταδιακή κατάργηση της επετηρίδας. Με το Ν. 2525/97 καθιερώθηκε μια πενταετής μεταβατική περίοδος (1998–2002), κατά τη διάρκεια της οποίας μειώθηκε σταδιακά το ποσοστό των διορισμών των εκπαιδευτικών μέσω της επετηρίδας και αυξήθηκε εκείνο μέσω ενός εθνικού διαγωνισμού υπό την εποπτεία του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) το οποίο έχει την ευθύνη των διαδικασιών πρόσληψης υπαλλήλων σ' όλον το Δημόσιο τομέα. Από το 2002 και μετά όλοι οι εκπαιδευτικοί θα διορίζονται με βάση αυτόν το διαγωνισμό, ο οποίος θα διεξάγεται κάθε δύο χρόνια και προϋπόθεση για τη συμμετοχή σ' αυτόν, σύμφωνα με το νόμο, αποτελεί η κατοχή εκ μέρους των υποψηφίων του Πιστοποιητικού Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας από αντίστοιχες Πανεπιστημιακές σχολές όπως σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες,⁵ νομοθετική ρύθμιση η οποία ως σήμερα δεν έχει εφαρμοστεί.

Σήμερα, η εξέταση στο διαγωνισμό πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) περιλαμβάνει δύο θεματικές ενότητες (χρόνος εξέτασης τέσσερις ώρες σε κάθε θεματική ενότητα). Η πρώτη θεματική ενότητα αφορά την εξέταση στο γνωστικό αντικείμενο κάθε ειδικότητας υποψηφίων εκπαιδευτικών (Αρχαία, Νέα Ελληνική Γλώσσα και Ιστορία για τους Φιλολόγους, Μαθηματικά για τους Μαθηματικούς κ.λπ.). Η δεύτερη χωρίζεται σε δύο μέρη από τα οποία το πρώτο καλύπτει ζητήματα γενικών παιδαγωγικών γνώσεων και το δεύτερο ειδικής διδακτικής όπου ζητείται η οργάνωση «επί χάρτου» μιας διδασκαλίας σε συγκεκριμένη διδακτική ενότητα. Ο τρόπος εξέτασης τόσο στο γνωστικό αντικείμενο όσο και στις γενικότερες παιδαγωγικές γνώσεις γίνεται με τη μέθοδο των ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής. Η ύλη στην οποία εξετάζονται οι υποψήφιοι εκπαιδευτικοί προτείνεται από το [Ελληνικό] Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και ανακοινώνεται από το [Ελληνικό] Υπουργείο Παιδείας. Περιλαμβάνει κυρίως την ύλη των αντίστοιχων σχολικών εγχειριδίων που διδάσκουν οι εκπαιδευτικοί και διδάσκονται οι μαθητές στην αντίστοιχη βαθμίδα εκπαίδευσης. Στην αξιολόγη-

ποιήθηκε με την ουσιαστική συνεργασία της Σοφίας Βασιλάκη και Κωνσταντίνας Βραδέλη, φοιτητριών του Τμήματος Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

5. Βλ. Dr Brigitte Mohr (επιμ.), «Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα – Οδηγός Σπουδών», Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 1991, και τον ιστότοπο www.eurydice.org, 2005.

ση των υποψηφίων, προστίθεται με συγκεκριμένες μονάδες ο βαθμός του πτυχίου, οι μεταπτυχιακές σπουδές και η προϋπηρεσία, ενώ για κάθε ειδικότητα εκπαιδευτικών προκηρύσσεται καθορισμένος αριθμός θέσεων που ταυτίζεται με τον αριθμό των επιτυχόντων⁶ που έχουν τη μεγαλύτερη βαθμολογία.

Οι απόψεις στην επιστημονική κοινότητα για την αξιοπιστία του διαγωνισμού ως τρόπου επιλογής των καταλληλότερων εκπαιδευτικών επτά χρόνια μετά την καθιέρωσή του δίστανται. Πολλοί είναι αυτοί που επέκριναν τη διαδικασία αυτή⁷ και δικαιολογούν την αντίθεσή τους λέγοντας ότι η επάρκεια των γνώσεων και των ικανοτήτων ενός εκπαιδευτικού δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθούν με βάση δύο, τετράωρης διάρκειας, εξετάσεις στη συγκεκριμένη ύλη του σχολικού προγράμματος, ενώ άλλοι θεωρούν το σύστημα αυτό, παρά τις όποιες αδυναμίες του, προτιμότερο από την επετηρίδα, αφού σ' αυτό τουλάχιστον η επιλογή των εκπαιδευτικών γίνεται με βάση κάποιο αξιολογικό κριτήριο, και πιστεύουν ότι η εγκυρότητα και η αξιοπιστία του μπορούν να βελτιωθούν με τη συνεκτίμηση πρόσθετων, πέραν της επίδοσης των υποψηφίων στις εξετάσεις, κριτηρίων.⁸

Το προφίλ της έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σ' όλη την Ελλάδα σε σταθμισμένο δείγμα 319 νεοδιόριστων εκπαιδευτικών με την τεχνική του ανοιχτού ερωτηματολογίου και απευθύνθηκε σε εκπαιδευτικούς που πέτυχαν στο διαγωνισμό και διορίστηκαν κατά τα σχολικά έτη 2002–2003 και 2003–2004. Σκοπός της ήταν, μέσα από μία μεθοδική παρατήρηση και μελέτη των απαντήσεων των συμμετεχόντων, να εξαχθούν συμπεράσματα για τα προβλήματα και τις τυχόν αδυναμίες του υπάρχοντος συστήματος επιλογής και διορισμού των εκπαιδευτικών στη χώρα μας και να προταθούν τρόποι βελτίωσης ή αντιμετώπισής τους.

Από τους ερωτηθέντες εκπαιδευτικούς το 62,9% ήταν γυναίκες και το 37,1% άνδρες (βλ. Πίνακα 1). Το ποσοστό αυτό είναι κοντά στον εθνικό μέσο όρο της συμμετοχής των δύο φύλων στο σώμα των διορισμένων εκπαιδευτικών και επιβεβαιώνει την αυξανόμενη επαγγελματική επιλογή του εκπαιδευτικού χώρου από το γυναικείο πληθυσμό.

6. Επιτυχών θεωρείται όποιος υποψήφιος βαθμολογηθεί με 55/100 μονάδες μέσο όρο με την προϋπόθεση ότι σε κάθε θεματική ενότητα έχει μέσο όρο 50/100.

7. Μ. Ηλιού, «Αδιέξοδες καταστάσεις και αυταρχικές “λύσεις”: παρατράγουδα της “επετηρίδας” και της κατάργησής της», *Σύγχρονη Εκπαίδευση* 101 (1998), και Μ. Παπαδάκη, «Τα θέματα των εξετάσεων και ο μελλοντικός καθηγητής Μαθηματικών», *Σύγχρονη Εκπαίδευση* 99 (1998) κ.ά.

8. Μ. Κασσωτάκης – Μ. Κουτούζης, *ό.π.*

Πίνακας 1 Τα ποσοστά των δύο φύλων	
Φύλο	Ποσοστό %
Γυναίκες	62,9%
Άνδρες	37,1%

Οι ηλικίες των εκπαιδευτικών της έρευνας κυμαίνονταν από 23 έως 50 ετών. Πιο συγκεκριμένα, το 4,7% είναι 23-25 ετών, το 28,6% 26-30 ετών, το 29,1% 31-35 ετών, το 24,9% 36-40 ετών, το 10,8% 41-50 ετών, ενώ το 1,9% δε δήλωσε ηλικία (Πίνακας 2). Παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η διακύμανση της ηλικίας των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών. Είναι πολύ μικρό το ποσοστό (4,7%) των εκπαιδευτικών που επιτυγχάνουν στο διαγωνισμό και διορίζονται αμέσως μετά τη λήψη του πτυχίου. Με δεδομένο μάλιστα ότι αυτό το ποσοστό καλύπτεται κυρίως από καθηγητές της Πληροφορικής, είναι εμφανές ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των διοριζόμενων στο δείγμα είναι ηλικίας 26-35 ετών (57,7%) και συμβαδίζει με τον αντίστοιχο πανελλαδικό μέσο όρο.

Πίνακας 2 Η ηλικία των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών	
Ηλικία	Ποσοστό %
23-25 ετών	4,7%
26-30 ετών	28,6%
31-35 ετών	29,1%
36-40 ετών	24,9%
41-50 ετών	10,8%
Δεν απάντησαν	1,9%

Όσον αφορά την οικογενειακή τους κατάσταση, το 53,5% ήταν άγαμοι, το 44,6% έγγαμοι και το 1,9% διαζευγμένοι (Πίνακας 3), δείγμα μίας ισορροπίας των ποσοστών όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών.

Πίνακας 3

Η οικογενειακή κατάσταση των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών

Οικογενειακή κατάσταση	Ποσοστό %
Άγαμοι	53,5%
Έγγαμοι	44,6%
Διαζευγμένοι	1,9%

Πίνακας 4

Οι ειδικότητες των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών.

Ειδικότητα	Ποσοστό %
Καθηγητές Πληροφορικής	21,6%
Φιλολόγοι	16,0%
Φυσικοί / Χημικοί / Βιολόγοι	9,4%
Δάσκαλοι	9,0%
Καθηγητές φυσικής αγωγής	8,0%
Καθηγητές αγγλικών	6,1%
Μαθηματικοί	3,8%
Θεολόγοι	3,8%
Καθηγητές γαλλικών	2,4%
Καθηγητές οικιακής οικονομίας	2,3%
Καθηγητές καλλιτεχνικών	2,3%
Οικονομολόγοι	2,2%
Ηλεκτρονικοί	1,9%
Γεωπόνοι	1,4%
Άλλες ειδικότητες	8,4%
Δεν απάντησαν	1,4%

Μεγάλη ποικιλία παρουσίασαν οι ειδικότητες των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών, καθότι εκπροσωπήθηκαν όλες οι ειδικότητες που εργάζονται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Το μεγαλύτερο ποσοστό, 21,6%, παρατηρήθηκε στους καθηγητές Πληροφορικής, γεγονός που εξηγείται από τις ανάγκες που δημιουργεί η διδασκαλία της πληροφορικής και των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Στη συνέχεια, η κατάταξη διαμορφώθηκε ως εξής: 16% φιλόλογοι, 9,4% φυσικοί – χημικοί – βιολόγοι, 9% δάσκαλοι, 8% καθηγητές φυσικής αγωγής, 6,1% καθηγητές αγγλικών, 3,8% μαθηματικοί, 3,8% θεολόγοι, 2,4% καθηγητές γαλλικών, 2,3% καθηγητές οικιακής οικονομίας, 2,3% καθηγητές καλλιτεχνικών, 2,2% οικονομολόγοι, 1,9% ηλεκτρονικοί, 1,4% γεωπόννοι και 8,4% άλλες ειδικότητες (Πίνακας 4).

Από τους 319 νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο το 25,35% είχε συνεχίσει τις σπουδές του πέραν του βασικού πτυχίου. Το 8,5% είχε προχωρήσει σε μεταπτυχιακές σπουδές, το 16,7% είχε αποκτήσει και δεύτερο πτυχίο ανώτατης σχολής (Πίνακας 5). Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι ένας στους τέσσερις νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς του δείγματος έχει πραγματοποιήσει πρόσθετες σπουδές πέραν του βασικού πτυχίου.

Σπουδές	Ποσοστό %
Μεταπτυχιακές σπουδές	8,60%
Άλλο πτυχίο ανώτατης σχολής	16,75%

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ
ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο διαγωνισμός πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ)

Η βασική ερώτηση διερευνά τη γνώμη που έχουν οι νεοδιόριστοι εκπαιδευτικοί για το διαγωνισμό πρόσληψής τους (Πίνακας 6).

Πίνακας 6

Η γνώμη των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών
για το διαγωνισμό πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ)

Άποψη εκπαιδευτικών	Ποσοστό %
<p>Συμφωνώ με το θεσμό του διαγωνισμού, αλλά χρειάζεται βελτίωση. Είναι αρκετά καλή διαδικασία</p> <p>Είναι καλή ως ιδέα, αλλά στα θέματα της εξέτασης υπάρχουν ασάφειες</p> <p>Είναι καλύτερο και δικαιότερο από άλλα συστήματα, όπως η επετηρίδα</p> <p>Είναι αντικειμενική και αξιολογική διαδικασία</p> <p>Είναι απαράδεκτη διαδικασία που υποβαθμίζει τους εκπαιδευτικούς, κυρίως αυτούς με προϋπηρεσία (μετατρέπει τους εκπαιδευτικούς σε μαθητές)</p> <p>Δεν είναι καθόλου αξιολογική η μέθοδος των ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής, κυρίως στην εξέταση των Γενικών Παιδαγωγικών γνώσεων</p> <p>Είναι αναξιολογική διαδικασία που ευνοεί όσους αποστηθίζουν, τους «παπαγάλους»</p> <p>Δεν είναι αντικειμενικός, διότι επηρεάζεται από παράγοντες, όπως η τύχη και η ψυχολογική πίεση της προετοιμασίας του υποψηφίου (κούραση, άγχος)</p> <p>Είναι άδικη διαδικασία γιατί δεν μπορούν να αξιολογηθούν γνώσεις και ικανότητες μέσα σε τέσσερις ώρες γραπτής εξέτασης</p> <p>Δεν είναι αξιόπιστος διότι δεν αξιολογεί τη μεταδοτικότητα, τη διάθεση για προσφορά προς τα παιδιά και, γενικά, την προσωπικότητα του υποψηφίου ούτε τη δυνατότητά του να διδάξει και να λειτουργήσει ως παιδαγωγός σε σχολική αίθουσα</p> <p>Η επιτυχία δεν εξασφαλίζει το διορισμό</p> <p>Δεν απάντησαν</p>	<p>Θετική 37,6%</p> <p>Αρνητική 43,6%</p> <p>1,4%</p> <p>17,4%</p>

Πίνακας 7 Ο βαθμός δυσκολίας των εξετάσεων πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ)	
Βαθμός δυσκολίας	Ποσοστό %
Εύκολες	5,4%
Μέτριες	44,2%
Δύσκολες	22,7%
Δεν απάντησαν	27,7%

Καταρχάς αξίζει να σχολιαστεί το γεγονός ότι ένα ποσοστό 17,4% των ερωτηθέντων, δεν εξέφρασε γνώμη για το διαγωνισμό πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ), που είναι δυνατό να ερμηνευτεί είτε ως έλλειψη κατασταλαγμένης άποψης είτε ως εμφανής διστακτικότητα για έκφραση μιας μη αρεστής άποψης. Οι απόψεις των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών του δείγματος σχετικά με το διαγωνισμό διακρίνονται σε θετικές και αρνητικές και σε επίπεδο ποσοστών αποκαλύπτουν το διχασμό των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό 43,6% συγκεντρώνουν οι απόψεις ότι ο διαγωνισμός πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) είναι αναξιόπιστος, ανεπαρκής και άδικος, ενώ αυξημένο ποσοστό (37,6%) εκφράζει γι' αυτόν θετική άποψη. Επιπλέον, παρατηρείται το γεγονός ότι εκείνοι που εκφράζουν αρνητική άποψη για το διαγωνισμό τη δικαιολογούν ισχυριζόμενοι ότι ευνοεί τη στείρα αποστήθιση, ότι υποβαθμίζει τους εκπαιδευτικούς ως παιδαγωγούς και τους μετατρέπει σε παθητικούς εξεταζόμενους, ότι η μέθοδος ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής ιδιαίτερα στην αξιολόγηση των παιδαγωγικών γνώσεων και της διδακτικής κατάρτισης είναι προβληματική ή ότι επηρεάζεται από εξωτερικούς παράγοντες όπως η τύχη και η ψυχολογική κατάσταση του υποψηφίου. Αντίθετα αυτοί που εκφράζονται γι' αυτόν θετικά δεν τεκμηριώνουν αναλυτικά την άποψή τους αλλά με αξιωματικό τρόπο προβάλλουν τον αδιάβλητο χαρακτήρα του διαγωνισμού.

Η δεύτερη βασική ερώτηση διερευνά α) τη γνώμη των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών για το βαθμό δυσκολίας των εξετάσεων πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ, Πίνακας 7) και β) την αιτιολόγησή της (Πίνακες 8, 9).

Όπως διαπιστώνεται από τη μελέτη του Πίνακα 7, οι περισσότεροι από τους νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς (44,2%) θεωρούν τις εξετάσεις πρόσληψης

Πίνακας 8

Γιατί θεωρούν τις εξετάσεις πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) μέτριας δυσκολίας

Ο λόγος για τον οποίο θεωρούν τις εξετάσεις πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) μέτριας δυσκολίας	Ποσοστό %
Με πολύ καλό διάβασμα και σχετικά καλή ενημέρωση για τα μαθήματα που διδάσκεις μπορείς να πετύχεις – δεν απαιτείται ιδιαίτερη κριτική ικανότητα	13,1%
Οι ερωτήσεις του Γνωστικού Αντικειμένου δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολες, αλλά οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής στα Παιδαγωγικά αφήνουν περιθώρια για περισσότερες από μία σωστές απαντήσεις	12,0%
Η δυσκολία των θεμάτων είναι κλιμακούμενη	7,2%
Οι ερωτήσεις είναι σχετικά εύκολες, αλλά είναι λίγος ο χρόνος εξέτασης	6,6%
Οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής μειώνουν το βαθμό δυσκολίας	5,0%
Είναι στο επίπεδο που πρέπει – χρειάζονται γενικές γνώσεις χωρίς ιδιαίτερη επιστημονική εμβάθυνση	5,1%
Τα θέματα είναι εντός των πλαισίων των πανεπιστημιακών σπουδών	5,1%
Ο βαθμός δυσκολίας εξαρτάται από τη γνωστική και συναισθηματική επάρκεια του υποψηφίου καθώς και από την επαγγελματική του εμπειρία	4,5%
Δεν απάντησαν	41,4%

των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) μέτριες ως προς τη δυσκολία τους. Στη συνέχεια, το 22,7% τις θεωρούν δύσκολες, ενώ ο διαγωνισμός θεωρείται εύκολος μόλις από το 5,4% των ερωτηθέντων.

Πίνακας 9

Γιατί θεωρούν τις εξετάσεις πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) δύσκολες

Ο λόγος για τον οποίο θεωρούν τις εξετάσεις πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) δύσκολες	Ποσοστό %
Η ύλη είναι τεράστια, οι ερωτήσεις πολλές, ο χρόνος λίγος, ο ανταγωνισμός μεγάλος και η εξέταση εξοντωτική	37,3%
Τα θέματα στα Παιδαγωγικά και τη Διδακτική είναι ασαφή (οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής έχουν πάνω από μία σωστές απαντήσεις) και η αξιολόγηση δεν είναι ενδεικτική της παιδαγωγικής και διδακτικής κατάρτισης του υποψηφίου	33,3%
Χρειάζεται κανείς να είναι πολύ καλά καταρτισμένος σε εντελώς διαφορετικά αντικείμενα (π.χ. Αρχαία - Ιστορία ή Φυσική - Βιολογία) και για το διορισμό απαιτείται βαθμολογία πολύ μεγαλύτερη από τη βάση (60/100)	11,8%
Δεν απάντησαν	17,6%

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Πίνακα 8, οι περισσότεροι από τους νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς του δείγματος που θεωρούν τις εξετάσεις πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) μέτριες ως προς το βαθμό δυσκολία τους (13,1%) τονίζουν πως η επιτυχία στο διαγωνισμό μπορεί να εξασφαλιστεί με πολύ καλή μελέτη και επαρκή ενημέρωση πάνω στον τρόπο και τη διαδικασία εξέτασης. Με μικρή διαφορά (12%) ακολουθούν εκείνοι που διαπιστώνουν ότι τα θέματα στο Γνωστικό Αντικείμενο δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολα, αλλά οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής στα Παιδαγωγικά είναι μερικές φορές ασαφείς. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι υπάρχει ένα 5% των ερωτηθέντων, που θεωρεί ότι αυτές ακριβώς οι ερωτήσεις είναι που μειώνουν το βαθμό δυσκολίας του διαγωνισμού. Από κει και πέρα, προβλήθηκαν κι άλλες απόψεις για να δικαιολογηθεί η θέση ότι οι εξετάσεις πρόσληψης των εκπαιδευ-

Πίνακας 10

Ποιος τρόπος πρόσληψης / διορισμού των εκπαιδευτικών θεωρείται σωστότερος από τους νεοδιόριστους

Τρόπος πρόσληψης / διορισμού	Ποσοστό %
Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής Επάρκειας	20,9%
Βαθμός πτυχίου	17,0%
Συνέντευξη	16,6%
Επετηρίδα	18,9%
Συνδυασμός πολλών παραγόντων: Βαθμός πτυχίου, μεταπτυχιακά, συνέντευξη κ.τ.λ.	18,6%
Δεν απάντησαν	8,0%

τικών (ΑΣΕΠ) είναι μέτριας δυσκολίας, όπως ότι τα θέματα είναι μεν βατά, χρειάζονται γενικές γνώσεις χωρίς ιδιαίτερη επιστημονική εμβάθυνση (5,1%) ή ότι η δυσκολία των θεμάτων είναι κλιμακούμενη (7,2%) ή, ακόμη, ότι ο βαθμός δυσκολίας βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τη γνωστική και συναισθηματική επάρκεια καθώς και με την επαγγελματική εμπειρία του υποψηφίου (4,5%).

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών (37,3%) θεωρεί δύσκολες τις εξετάσεις πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) λόγω της τεράστιας ύλης, του μεγάλου ανταγωνισμού και της εξαιρετικά κουραστικής διαδικασίας που ακολουθείται κατά τη διεξαγωγή του. Εξίσου σημαντικό ποσοστό (33,3%) τονίζει την ασάφεια των θεμάτων στις Γενικές Παιδαγωγικές γνώσεις και την Ειδική Διδακτική Μεθοδολογία, διαπίστωση την οποία κάνει και η προηγούμενη ομάδα υποψηφίων (Πίνακας 9). Στη συνέχεια, αν εξαιρέσουμε το 17,6%, που άφησαν την ερώτηση αναπάντητη, το 11,8% των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών του δείγματος στηρίζουν την άποψή τους για τη δυσκολία του διαγωνισμού στο γεγονός ότι για την επιτυχία σ' αυτόν απαιτείται πολύ καλή κατάρτιση σε διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα και βαθμολογία πολύ υψηλότερη από τη βάση.

Διαδικασία πρόσληψης εκπαιδευτικών

Η τρίτη ερώτηση μελετά την επιθυμητή εκ μέρους των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών διαδικασία επιλογής-πρόσληψής τους (Πίνακας 10).

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του Πίνακα 10, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (20,9%) θεωρεί απαραίτητη προϋπόθεση για το διορισμό ενός εκπαιδευτικού την κατοχή πιστοποιητικού παιδαγωγικής επάρκειας μετά από φοίτηση σε αντίστοιχες πανεπιστημιακές σχολές, προσόν που καθορίζεται ως αναγκαίο από τη σχετική ελληνική νομοθεσία. Το 18,6% των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών που κλήθηκαν να απαντήσουν στη συγκεκριμένη ερώτηση δε θεωρούν κανένα από τους προτεινόμενους στο ερωτηματολόγιο τρόπους διορισμού κατάλληλο και επιλέγουν έναν συνδυασμό κριτηρίων που θα περιλαμβάνει, το βαθμό πτυχίου, τις μεταπτυχιακές σπουδές αλλά και τη συνέντευξη. Με μικρές διαφορές ακολουθούν ως τρόποι αξιολόγησης και πρόσληψης ο βαθμός του πτυχίου (17%) και η συνέντευξη (16,6%). Η επετηρίδα ως τρόπος διορισμού βρίσκεται με ποσοστό 18,9% στη δεύτερη θέση των προτιμήσεων των εκπαιδευτικών, αποτέλεσμα μιας μακροχρόνιας παράδοσης στον τρόπο επιλογής των Ελλήνων εκπαιδευτικών.

Συμπεράσματα - προτάσεις

Τα σημαντικότερα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι τα εξής:

1. Όσον αφορά την ηλικία των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών, οι περισσότεροι είναι μεταξύ 26 και 40 ετών. Εντυπωσιακό, ωστόσο, είναι το γεγονός ότι υπήρξαν μεταξύ των διορισθέντων και εκπαιδευτικοί που διανύουν την τέταρτη δεκαετία της ζωής τους. Πολλοί από αυτούς προσπάθησαν δύο ή και τρεις φορές έως ότου επιτύχουν την πρόσληψή τους μέσω του διαγωνισμού πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ). Υπάρχει, δηλαδή, ένα σημαντικό ποσοστό νεοδιόριστων μεγαλύτερης ηλικίας 36-50 ετών (35,7%) στοιχείο το οποίο καταδεικνύει την ένταξη στο εκπαιδευτικό επάγγελμα ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας λόγω της αυξημένης ανεργίας αλλά και παράλληλα την περιορισμένη ηλικιακά ανανέωση του εκπαιδευτικού δυναμικού.

2. Οι παρεχόμενες παιδαγωγικές γνώσεις από τα ελληνικά τριτοβάθμια ιδρύματα, οι απόφοιτοι των οποίων διορίζονται στην εκπαίδευση, θεωρούνται από πολλούς νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς ελλιπείς για τη διδακτική τους κατάρτιση και την επαγγελματική τους εξέλιξη. Η θέση αυτή εκφράζεται συχνά στα ερωτηματολόγια που διανεμήθηκαν, αφού οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες στην έρευνα επισημαίνουν τη δυσκολία που συνάντησαν (κατά τη συμμετοχή τους στο διαγωνισμό πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) στις Γενικές Παιδαγωγικές γνώσεις και την Ειδική Διδακτική Μεθοδολογία. Βάσιμο είναι, επομένως, το συμπέρασμα ότι η σχετική προετοιμασία στα αντίστοιχα ελληνικά πανεπιστημιακά τμήματα που καταρτίζουν εκπαιδευτικούς για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι ανεπαρκής.

3. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι απόψεις των νεοδιοριστων εκπαιδευτικών για το διαγωνισμό πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) ως διαδικασία αξιολόγησης των προσόντων τους συνεχίζουν μέχρι και σήμερα να δίστανται με τα αρνητικά σχόλια να υπερέχουν των θετικών. Παρά το γεγονός ότι για τους περισσότερους από τους εξετασθέντες του δείγματος οι εξετάσεις πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) θεωρούνται μέτριας δυσκολίας, ο σκεπτικισμός για το υφιστάμενο σύστημα αξιολόγησης-πρόσληψης των εκπαιδευτικών είναι εμφανής. Η στάση αυτή μπορεί να οφείλεται σε πολλούς λόγους, όπως στην εξοντωτική εξεταστική διαδικασία που ακολουθείται, στην απογοήτευση – δεδομένης και της ανεργίας που πλήττει πολλές ειδικότητες της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης – που προκαλεί η αποτυχία, και κυρίως στην πεποίθηση πολλών ότι ο διαγωνισμός πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) δεν είναι ο πιο σύγχρονος και αξιόπιστος τρόπος επιλογής των πιο κατάλληλων εκπαιδευτικών για ένα σύγχρονο σχολείο.

Οι προτάσεις για τη στελέχωση της ελληνικής εκπαίδευσης⁹ με όσο το δυνατόν πιο υπεύθυνους και ικανούς εκπαιδευτικούς κινούνται προς τις εξής κατευθύνσεις:

1. Σχετικά με τον υπάρχοντα τρόπο διορισμού των εκπαιδευτικών, διαπιστώνεται ότι έχει σοβαρά μειονεκτήματα. Η άμεση αναβάθμιση της βασικής κατάρτισης των εκπαιδευτικών στις λεγόμενες καθηγητικές σχολές είναι το πρώτο βήμα. Αυτό απαιτεί ριζική αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών και σύνδεσή τους με την εκπαιδευτική πράξη σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.¹⁰ Αναλυτικότερα χρειάζεται καλύτερη οργάνωση της διδασκαλίας των ψυχοπαιδαγωγικών μαθημάτων και περισσότερες ώρες πρακτικής άσκησης των φοιτητών στη διδακτική μεθοδολογία στα τμήματα που προετοιμάζουν εκπαιδευτικούς για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, διότι η δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι υποψήφιοι κατά την εξέταση των Παιδαγωγικών και της Διδακτικής αντανακλά τις ελλείψεις των βασικών σπουδών τους.

2. Μερικές επιμέρους αλλαγές που μπορεί να υλοποιήσει άμεσα το Ελληνικό Υπουργείο Παιδείας είναι οι παρακάτω: α) να αυξηθεί ο συνολικός χρό-

9. Δ. Κλάδης, *Η βασική εκπαίδευση και το σύστημα διορισμού των Ελλήνων εκπαιδευτικών. Σκέψεις και προτάσεις για την ποιοτική αναβάθμισή τους*, Αθήνα 1991.

10. Β. Κωτσίκης, *Εκπαιδευτικά Συστήματα-Οργάνωση και διοίκηση*, Έλλην, Αθήνα 1998.

11. Κώστας Αγγελάκος, «Κριτική προσέγγιση της φιλοσοφίας του Διαγωνισμού πρόσληψης των εκπαιδευτικών (ΑΣΕΠ) – Η εξέταση των παιδαγωγικών γνώσεων και της διδακτικής κατάρτισης», στο *Ο διαγωνισμός του ΑΣΕΠ για την πρόσληψη των εκπαιδευτικών*, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Μεταίχμιο, Αθήνα 2005. Βλ. επίσης και Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ό.π.

νος της εξεταστικής διαδικασίας και να κατανεμηθεί σε διαφορετικές μέρες, έτσι ώστε αυτή να μην εξοντώνει σωματικά και πνευματικά τους εξεταζόμενους β) να γίνει πιο επιστημονικό το πλαίσιο της εξεταστέας ύλης (βασισμένο σε έγκυρη επιστημονική βιβλιογραφία) και όχι να αναφέρεται στην ύλη των αντίστοιχων σχολικών εγχειριδίων και γ) να περιοριστούν οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής στην εξέταση των Παιδαγωγικών γνώσεων (Αγγελάκος 2005) και η αξιολόγηση των υποψήφιων εκπαιδευτικών να γίνεται με ερωτήσεις ανάπτυξης και να συνεχίζεται στο πλαίσιο της σχολικής πράξης (με μία μορφή εισαγωγικής επιμόρφωσης ενδοσχολικού προσανατολισμού), για τη σαφέστερη και πιο ολοκληρωμένη κατανόηση της προσωπικότητας των υποψηφίων εκπαιδευτικών.

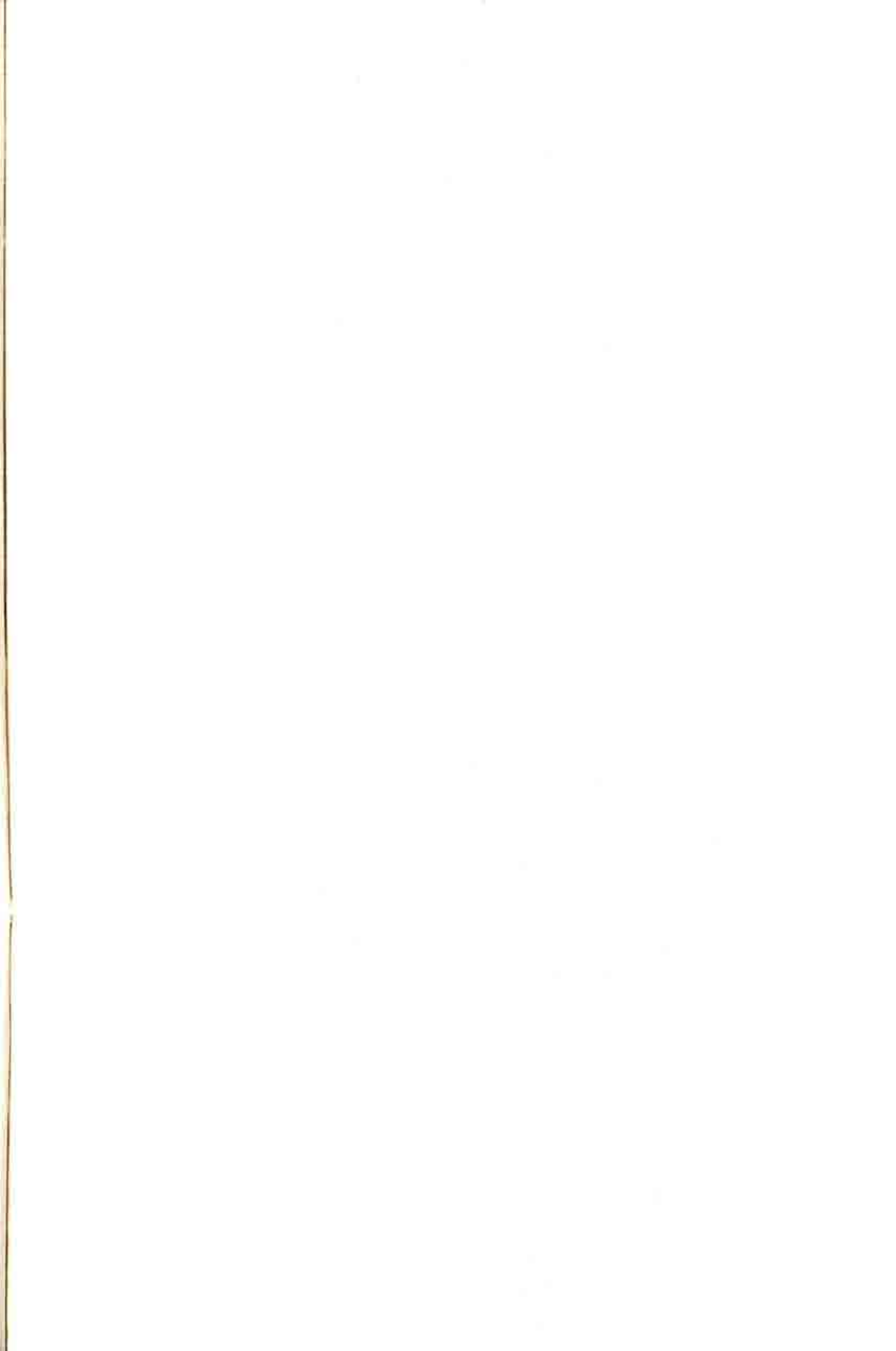
3. Παράλληλα επιβάλλεται η άμεση εφαρμογή της νομοθεσίας για καθιέρωση του Πιστοποιητικού Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας – που θα χορηγείται από αντίστοιχα τμήματα των Πανεπιστημίων – ως βασικού προσόντος για τη δυνατότητα συμμετοχής σε οποιαδήποτε διαδικασία πρόσληψης των εκπαιδευτικών και η έναρξη ενός σοβαρού επιστημονικού διαλόγου για τη διαμόρφωση ενός νέου, σύγχρονου θεσμικού πλαισίου πρόσληψης των μελλοντικών εκπαιδευτικών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.¹¹

11. S. Psycharis – A. Daflos, «Education in the framework of System Theory», *The Journal of Science Education* 2 (2005), τόμ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 1 Κώστας Αγγελάκος
ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΝΕΟΔΙΟΡΙΣΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΤΡΟΠΟ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΤΟΥΣ
ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
- 15 Ήλιος Αντωνόπουλος
ΠΑΝΤΑ ΑΤΕΛΗ, ΚΑΙ ΑΘΛΙΑ ΚΑΙ ΑΧΡΗΣΤΑ.
ΚΩΔΙΞ PARAVISINUS GRAECUS 36 (14ος-15ος ΑΙ.)
ΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΟΥΜΕΝΑ
- 43 Βάιος Βαϊόπουλος
ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΙΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ:
ΑΛΛΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΑΤΙΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
- 59 Ήλιος Γιαρένης
ΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΑΡ. 20 ΤΗΣ ΖΩΣΙΜΑΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ. ΕΝΑ ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΟ ΚΑΙ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ
- 75 Αθανάσιος Αγγ. Ευσταθίου
Ο ΚΩΔΙΚΑΣ 1066 ΤΗΣ ΕΒΕ
(ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΔΟΥΣΙΚΟΥ)
ΚΑΙ ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΣΤΕΡΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟ
- 125 Σοφία Λαΐου
ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΤΩΝ ΒΑΚΟΥΦΙΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΩΝ ΤΡΙΚΑΛΩΝ,
15ος-16ος ΑΙΩΝΑΣ
- 151 Ευδοκία Ολυμπίτου
ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ ΣΚΑΛΑ
Παρατηρήσεις για τη διαμόρφωση μιας νησιώτικης πόλης
- 181 Θεοδόσης Πυλαρινός
MULTUM IN PARVO: ΑΠΟ ΤΟ «ΠΙΣΤΟΜΑ!»
ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤ. ΘΕΟΤΟΚΗ
ΣΤΗΝ ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΛΗΨΗ ΤΟΥ «ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΥ»
ΤΟΥ Ι.Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ
- 193 Ήλιος Κ. Σβέρκος
ΑΡΠΑΛΟΣΚΥΤΑ?

- 203 Κώστας Σμπόνιας
ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΩΝ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΤΟΠΙΩΝ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ:
ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΙΩΝ
- 225 Έλενη Άγγελομάτη-Τσουγκαράκη
ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ζ. ΣΟΦΙΑΝΟΥ
- 247 Έλενη Άγγελομάτη-Τσουγκαράκη
ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΖΗΤΕΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟ
- 295 Δημήτρης Τσουγκαράκης
Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΣΤΟ ΛΕΙΒΑΔΑ ΣΕΛΙΝΟΥ
- 303 Τζελίνα Χαρλαύτη
ΜΕΓΙΣΤΑΝΕΣ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ:
Ο ΟΙΚΟΣ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΒΑΛΛΙΑΝΟΥ

ISSN: 1791-289X